

**Türkiye Katılım Sigortacılığı
Sektör Raporu
2019**

İçindekiler

1. Genel Görünüm	2
2. Katılım Sigortacılığı Mevzuat Altyapısı	3
3. Katılım Sigortacılığının İşleyişi	4
4. 2019 Yılında Yürütülen Başlıca Faaliyetler	5
5. Katılım Sigortacılığı İstatistik Verileri	6
5.1. Katılım Sigortacılığının Yıllar İtibariyle Prim Üretimi Gelişimi	6
5.2. Şirket Bazında Prim Üretimi Rakamları	7
5.3. Katılım Sigortacılığında Branş Bazında Prim Üretimi	8
6. BES-OKS Gelişimi	9
6.1. BES ve OKS'ye İlişkin Güncel Veriler	10
6.2. Katılım Emeklilik Yatırım Fonlarının Performansı	14

1. Genel Görünüm

Toplam prim
üretiminde %5
pay

**Katılım sigortacılığı
sektörünün hayat ve
hayat dışı sigortacılık
prim üretimdeki
payı ise 3,4 milyar
TL ile %5 dolayına
ulaşmıştır.**

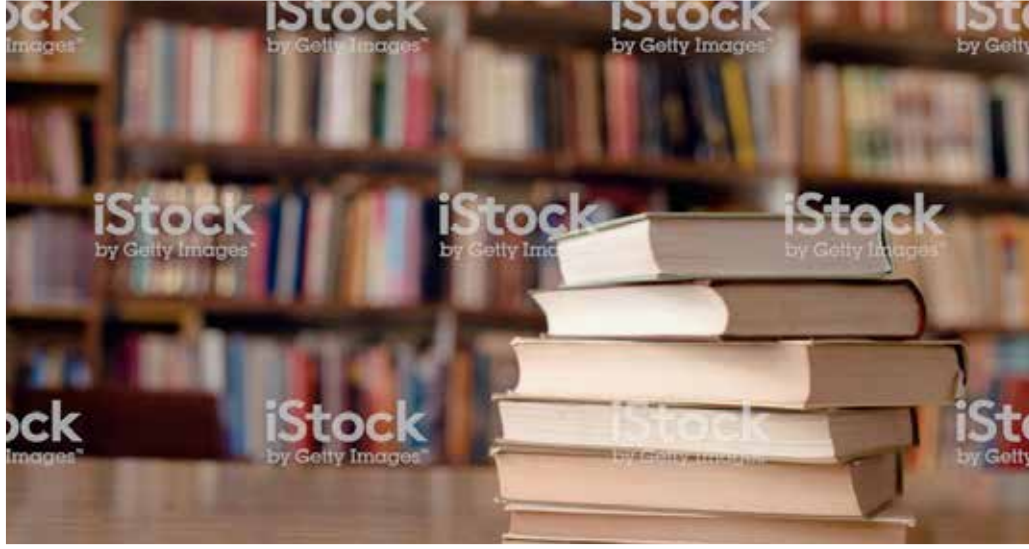
Katılım Sigortacılığı, katılımcıların kendileri ile diğer katılımcıların tazminat ve/veya birikim ödemelerine ilişkin taleplerinin karşılanmasını teminen oluşturulan risk fonuna katkıda buldukları, söz konusu fonun sigortacılık faaliyeti yapmasına izin verilmiş bir sigorta şirketi tarafından katılım finans ilkelerine uygun olarak yönetildiği ve ortak risk paylaşımı ile dayanışma esaslarına dayanan sigortacılık faaliyeti olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de katılım sigortacılığı faaliyetleri 2009 yılında başlamış olup yaklaşık 11 yıllık bir geçmişe sahiptir. 2018 yılında toplamda 8 şirketin faaliyette bulunduğu Katılım Sigortacılığı sektöründe 2019 yılında 4 şirket daha faaliyete başlayarak toplam 12 şirkete ulaşmıştır ve sektör gelişim

göstermeye devam etmiştir. 2019 yılı sonu itibarıyla bu şirketlerden 7’si hayat dışı branşlarda ve 5’i hayat/emeklilik branşında faaliyet göstermektedir. Bu şirketlerden 4 adedi “tam tekâfül modeli” olarak tanımlayabileceğimiz, tüm işlemlerini katılım sigortacılığı prensipleri çerçevesinde sürdüren şirketlerdir. Diğer 8 şirket ise konvansiyonel sigortacılık işlemleri ile birlikte “pencere usulü” ile tanımlanan sistemle katılım sigortacılığı faaliyetlerini sektörde sürdürmektedir.

2019 yılı sonu itibarıyla Türkiye’de hayat ve hayat dışı sigortacılık prim üretim rakamı 69,2 milyar TL tutarına ulaşmış olup, katılım sigortacılığı sektörünün üretimdeki payı ise 3,4 milyar TL ile %5 dolayına ulaşmıştır.

2. Katılım Sigortacılığı Mevzuat Altyapısı

Mevzuatta güncelleme talepleri

Sektörün son yıllardaki gelişim seyri ile birlikte katılım sigortacılığı alanında mevzuat alt yapısının yeniden ele alınması yönünde talepler artmıştır.

Ülkemizde sigortacılığın ve aynı zamanda katılım sigortacılığı sektörünün tabi olduğu birincil yasal çerçeveyi genel olarak; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu oluşturmaktadır. Başta Sigortacılık Kanunu olmak üzere mezkûr kanunlarda katılım sigortacılığına ilişkin tanımlanmış özel bir ifade bulunmamaktadır. Bununla birlikte, temelde katılım sigortacılığı ilkeleri ile çelişen kısıtlayıcı hükümler de bulunmamaktadır.

Ülkemizde katılım sigortacılığı faaliyeti gösteren şirketler konvansiyonel sigortacılık yapan tüm şirketlerin tabi olduğu ikincil düzenlemelerin tamamına tabidirler. Bu düzenlemelere ilave olarak katılım sigortacılığı sektörüne münhasır ikincil düzenlemeleri ise ilk

defa 20 Eylül 2017 tarihli 30186 sayılı resmi gazete ile yayımlanan "Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" (Yönetmelik) ve 2017/22 Sayılı "Katılım Sigortacılığının Uygulanmasına İlişkin Genelge" oluşturmaktadır.

Sektörün son yıllardaki gelişim seyri ile birlikte katılım sigortacılığı alanında mevzuat alt yapısının yeniden ele alınması yönünde talepler artmıştır. Bu taleplere ilişkin görüşler üye şirketlerden toplanarak Hazine ve Maliye Bakanlığına iletilmiş olup, Bakanlığın ilgili birimleri tarafından taslak çalışmaların devam ettiği bilgisi alınmıştır.

3. Katılım Sigortacılığının İşleyişi

Yaygın model: tekafül

Katılım sigortacılığı sisteminde ülkemizde de en yaygın model hibe esaslı sözleşme ve fonların ayırımına dayanan tekafül modelidir.

Katılım sigortacılığı genel anlamda katılım finans ilkeleri çerçevesinde icra edilen sigortacılık faaliyeti olarak tanımlanabilmekle birlikte, hayatta karşılaşılabilecek risklerin yardımlaşma ve dayanışma amacıyla bireyler arasında paylaşılması şeklinde de tanımlanması mümkündür. Katılım sigortacılığı sisteminde pek çok uygulama modeli olabilmekle birlikte yaygın olan uygulama yöntemi ve ülkemizde de uygulanan model hibe esaslı sözleşme ve fonların ayırımına dayanan tekafül modelidir. Bu yöntemde belirli riskleri bulunan bireyler risklerini paylaşmak için sigorta şirketinin bu amaca yönelik kurduğu risk fonuna katkıda bulunurlar. Söz konusu risk fonu ile şirket sermayedarlarının fonu ayrı yönetilmek durumundadır. Sigorta şirketi bu sistemde aracı durumundadır. Sigorta riskini şirketin sermayedarı üstlenmemektedir. Riskin katılımcılar tarafından üstlenmesi beklenmektedir. Sigorta şirketi hasar ve prim yönetimini uhdesine alması ve sigorta hizmetinin sunulmasını temin edecek organizasyonu tesis etmesi nedeniyle sigortalıların katkılarından mutabık kalınan oran veya miktarda yönetim hizmet bedeli almaktadır.

Bireylerin risklerinin paylaşıldığı fonun dönem sonunda fazla vermesi durumunda şirket bu bedeli ihtiyat olarak ayırabileceği gibi katılımcılara iade de edebilir. Fonun açık vermesi durumunda sigortalılara rücu etmek yerine kendi sermayesinden fona borç verir veya bağışta bulunur. Fonun fazla verdiği dönemlerde verdiği borcu tahsil eder. Fona giren katkılar katılım finans ilkelerine uygun olarak değerlendirilir. Doğru bilgilendirme ve şeffaflık esastır.

Şirketler bu sistemde operatör olarak tanımlanmakta olup katılımcılar adına risk fonunu yönetmekle ve sigorta hizmetini sağlamakla yükümlüdürler. Bununla birlikte, genel uygulamada yasal düzenlemeler, sermaye yeterlilik (solvency) kriterleri, piyasa şartları, rekabet vb. nedenlerle risk fonundaki riskin paylaşımına sigorta şirketleri de katılmak zorundadırlar. Bu husus sistemi geleneksel sigorta uygulamasına yakınlaştırmaktadır.

4. 2019 Yılında Yürütülen Başlıca Faaliyetler

Katılım sigortacılığının sağlam temellere oturtulmasını, geliştirilmesini, paydaşlarının tecrübelerini paylaşmasını ve karşılaşılan sorunların dile getirilerek çözüm yollarının aranmasını teminen Birliğimiz nezdinde 2018 yılında Katılım Sigortacılığı İnceleme ve Araştırma Komitesi kurulmuş olup, Komite 2019 yılında aylık düzenli toplantılarına devam etmiştir.

Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Geçiş Süreci başlıklı Geçici Madde 1'in ikinci fıkrası kapsamında pencere usulü çalışan sigorta şirketlerinin geçiş dönemi 2020 yılı sonunda sona ermektedir. İlgili yönetmelik maddesi Bakanlığa sürenin iki yıl daha uzatılabilmesi yönünde yetki vermiştir. Birliğimiz tarafından Sigortacılık Genel Müdürlüğüne gerekli yazışmalar yapılarak, iki yıl ilave süre verilmesi talep edilmiştir.

Sigortacılık Genel Müdürlüğü tarafından Birliğimize 2019 yılı Kasım ayında katılım sigortacılığına ilişkin sektörün ihtiyaç duyduğu mevzuat gereksinimi sorularak Birliğimizin görüşü talep edilmiştir. Sigorta

şirketlerinin ve Katılım Sigortacılığı Komitesinin mutabık olduğu görüşler Birliğimiz görüşü olarak Sigortacılık Genel Müdürlüğüne iletilmiştir. Buna ilaveten sigorta şirketlerinden Birliğimize iletilen tüm mevzuat değişikliği talepleri görüş yazısı ekinde ayrıca Sigortacılık Genel Müdürlüğüne iletilmiştir.

Ülkemizde faaliyette bulunan sigorta şirketleri Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını (TFRS) takip etmektedir. Katılım Sigortacılığı kapsamında faaliyette bulunan sigorta şirketleri de muhasebe, denetim ve raporlama gibi hususlarda TFRS ve genel sigortacılık mevzuatı çerçevesinde hareket etmektedir. Ancak katılım sigortacılığı uygulamaları çerçevesinde yapılması gerekli bazı işlemlerin ve raporlamaların TFRS'de tam bir karşılığı bulunmamaktadır. Kamu Gözetim Kurumu, Sigortacılık Genel Müdürlüğünün girişimi ile 2019 yılı son çeyreğinde Katılım Sigortacılığı ile ilgili 4 farklı muhasebe standartları taslaklarını görüşe açmıştır. İlgili taslaklar The Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial

Institutions (AAOIFI) tarafından yayımlanmış olan muhasebe standartları taslaklarının Türkçe'ye çevirisi şeklinde olup, Birliğimiz ilgili komiteleri ile Sigortacılık Genel Müdürlüğü ve Sigorta Denetleme Kurulu temsilcilerinin de katılımı ile yapılan toplantılarda değerlendirilerek, ülkemiz uygulamaları ile uluslararası muhasebe standartları çerçevesine uyumlu standartlara dönüştürülme çalışmaları yapılmıştır. Yapılan çalışma sonunda önümüzdeki yıllarda uygulanmaya başlanacak olan IFRS17 muhasebe standardı da göz önünde bulundurularak tek bir standarda dönüştürülmüştür. Ulaşılan nihai standart taslağı Sigortacılık Genel Müdürlüğü vasıtasıyla Kamu Gözetim Kurumu ile paylaşılmış ve KGK tarafından henüz standardın nihai hali yayımlanmamıştır.

5. Katılım Sigortacılığı İstatistik Verileri

%54 artış

2019 yıl sonunda katılım sigortacılığı toplam prim üretimi, %54 oranında artış göstererek 3.437 milyon TL'ye yükselmiştir.

5.1. Katılım Sigortacılığının Yıllar İtibariyle Prim Üretimi Gelişimi

Katılım Sigortacılığına ilişkin rakamsal verilere bakıldığında, Katılım Sigortacılığı sektörünün son yıllarda pazar payını artırarak ciddi bir büyüme ivmesi yakaladığı görülmektedir. Özellikle 2019 yıl sonunda katılım sigortacılığı toplam prim üretimi, bir

önceki yıla göre %54 oranında artış göstererek 2.231 milyon TL'den 3.437 milyon TL'ye yükselmiş tüm sigorta sektöründe %5 oranında bir pazar payı elde etmiştir. 2019 yılı sonu itibariyle tüm sektörün yıllık reel büyüme rakamı %13,3 iken, katılım sigortacılığı sektörü yıllık %37,7 oranında reel büyüme göstermiştir.

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Katılım Sigortacılığı Prim Üretim Rakamları

Yıllar	Tüm Sektör Yazılan Prim Üretimi (TL)	Sektörün Bir Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı (%)	Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi (TL)	Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı (%)	Yazılan Katkı Primi/ Tüm Sigortacılık Sektörü (%)
2019	69.242.168.593	26,69	3.436.819.840	54,0	5,0
2018	54.653.580.369	18,30	2.231.560.711	69,6	4,1
2017	46.181.816.693	14,90	1.315.855.322	25,8	2,8
2016	40.191.374.542	30,60	1.045.583.036	96,1	2,6
2015	30.773.775.736	19,40	533.068.144	38,9	1,7
2014	25.776.851.269	-	383.722.042	-	1,5

Acentelerin payı
%79,2 pay

**Katılım sigortacılığı
prim üretiminin
üretim kanalı
bazında dağılımında
%79,2 pay ile
acenteler ilk sırada
yer almaktadır.**

5.2. Şirket Bazında Prim Üretimi Rakamları

2019 yılı sonu itibarıyla 12 şirketin faaliyet gösterdiği katılım sigortacılığı sektörünün prim üretiminin yaklaşık %90'ı ilk üç şirket tarafından üretilmektedir. Bu şirketler Neova Sigorta AŞ, Bereket Sigorta AŞ ve Doğa Sigorta AŞ'dir. Şirket bazında prim üretiminin yoğunlaşmış olduğu sigorta branşlarına bakıldığında ise; Neova Sigorta AŞ üretiminin yaklaşık %56'sının kara araçları sorumluluk branşında, Bereket Sigorta AŞ üretiminin yaklaşık %48'inin devlet destekli tarım sigortası kaynaklı genel zararlar branşında, Doğa Sigorta

AŞ üretiminin ise yaklaşık %86'nının kara araçları sorumluluk branşında üretim gerçekleştirilmiş oldukları görülmektedir.

Aşağıda yer alan tabloda da görüldüğü üzere; HDI Sigorta AŞ, Unico Sigorta AŞ, Güneş Sigorta AŞ ve Groupama Hayat AŞ katılım sigortacılığı faaliyetlerine 2019 yılında başlamış şirketlerdir.

Katılım sigortacılığı prim üretiminin üretim kanalı bazında dağılımına bakıldığında ise %79,2 pay ile acentelerin ilk sırada olduğu bunu %12,8 pay ile banka kanalının takip ettiği görülmektedir.

Tablo 2: Şirket Bazında Prim Üretim Rakamları

Sıralama	Şirket Adı	2018		2019		Değişim (%)
		Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı (%)	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı (%)	
1	Neova Sigorta AŞ	1.304.406.232	58,5	1.638.481.062	47,7	25,6
2	Bereket Sigorta AŞ	417.132.359	18,7	1.094.419.704	31,8	162,4
3	Doğa Sigorta AŞ	403.599.055	18,1	384.234.071	11,2	-4,8
4	Bereket Emek. ve Hayat AŞ	29.638.827	1,3	181.889.644	5,3	513,7
5	Katılım Emek. ve Hayat AŞ	51.822.522	2,3	67.055.317	2	29,4
6	Ziraat Sigorta AŞ	12.172.507	0,6	26.329.133	0,8	116,3
7	HDI Sigorta AŞ	0	0	25.805.857	0,8	0
8	Vakıf Emeklilik ve Hayat AŞ	9.752.083	0,4	8.307.811	0,2	-14,8
9	Unico Sigorta AŞ	0	0	4.853.579	0,1	0
10	Ziraat Hayat ve Emeklilik AŞ	3.037.125	0,1	4.500.830	0,1	48,2
11	Güneş Sigorta AŞ	0	0	478.618	0	0
12	Groupama Hayat AŞ	0	0	464.216	0	0
Sektör Toplamı		2.231.560.711	100	3.436.819.840	100	54

5. Katılım Sigortacılığı İstatistik Verileri

5.3. Katılım Sigortacılığında Branş Bazında Prim Üretimi

2019 yılı sonu itibarıyla, katılım sigortacılığı prim üretiminin yaklaşık %94'ü hayat dışı branşlardan kalan %6 ise hayat branşından kaynaklanmaktadır. Branş bazında değerlendirildiğinde hayat dışı branşlarda en yüksek üretimi gerçekleştiren branşların sırasıyla; %48,1 ile kara araçları sorumluluk, %18,7 ile genel zararlar (ağırlıklı olarak devlet destekli tarım sigortaları) ve %12,4 ile kara araçları branşlarında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 3: Branş Bazında Prim Üretim Rakamları

Branş Adı	2018		2019	
	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %
Kaza	177.373.874	8,2	297.660.372	9,2
Hastalık-Sağlık	25.397.871	1,2	38.745.760	1,2
Kara Araçları	289.070.732	13,4	399.835.776	12,4
Raylı Araçlar	0	0	0	0
Hava Araçları	0	0	0	0
Su Araçları	44.256	0	244.315	0
Nakliyat	9.893.709	0,5	15.630.019	0,5
Yangın Ve Doğal Afetler	177.129.438	8,2	256.625.757	7,9
Genel Zararlar	110.572.867	5,1	604.765.283	18,7
Kara Araçları Sorumluluk	1.329.795.351	61,6	1.552.947.303	48,1
Hava Araçları Sorumluluk	0	0	0	0
Su Araçları Sorumluluk	0	0	0	0
Genel Sorumluluk	12.071.893	0,6	16.681.113	0,5
Kredi	0	0	85.985	0
Kefalet	1.711.512	0,1	2.707.473	0,1
Finansal Kayıplar	1.052.135	0,1	1.441.003	0
Hukuksal Koruma	24.762.599	1,2	43.372.193	1,3
Destek	0	0	0	0
Hayat Dışı	2.158.876.238	96,7	3.230.742.355	94
Hayat	72.684.473	3,3	206.077.486	6
Genel Toplam	2.231.560.711	100	3.436.819.840	100

Hayat dışı sigorta branşları incelendiğinde hem konvansiyonel hem de faizsiz alanda çok çeşitli bir ürün yelpazesi ile karşılaşılacaktır. Dünya ortalamasına göre gelişiminin daha düşük seyrettiği ülkemiz hayat sigortacılığında katılım ürünleri uzun süreli vefat ürünleri ile yıllık/kısa süreli vefat ürünleri şeklinde sunulmaktadır. Hayat sigortalarındaki ürün çeşitliliğinin artması ile katılım hayat sigortalarında da ürün yelpazesi genişleyecek ve daha fazla kitleye ulaşacaktır. Türkiye Sigorta Birliği'nin 2019 yılsonu verilerine göre, 11,4 milyar TL'lik toplam hayat branşı prim üretiminin %2'sinin (206,1 milyon TL) katılım hayat sigortalarından oluştuğu görülmektedir. 31,1 milyon adet hayat branşına ait yaşayan poliçe sayısının %15'i (4,8 milyon adet) katılım hayat branşı poliçelerinden oluşmaktadır. Hayat branşında sigortalı sayısı 23 milyon adet olup bunun yaklaşık %2'si (509 bin adet) katılım hayat branşına aittir.

6. BES-OKS Gelişimi

Toplam fon
büyüklüğü
127,3 milyar TL

**BES ve OKS'de
toplam fon
büyüklüğü 127,3
milyar TL'ye ve
katılımcı sayısı 12,2
milyona ulaşmıştır.**

Artan sosyal güvenlik açıkları, emeklilik döneminde yetersiz kalan refah düzeyi ve değişen hayat koşulları kamu emeklilik sistemlerinin tamamlayıcısı niteliğindeki özel emeklilik sistemlerinin gelişmesini tetiklemiştir. Türkiye'de de, 2001 yılında yasalaşan 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile gönüllü katılıma dayanan Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) kurularak 2003 yılında fiilen uygulamaya geçmiştir.

BES'in tarihsel gelişimine bakıldığında, 2003-2013 yılları arasında normal bir gelişim seyri izleyen sistem; Devlet katkısının kazandırdığı ivme ile 2013 yılında katılımcı sayısında çarpıcı bir artış kaydetmeye başlamıştır. Daha önceleri vergi teşviki sunulan sistemde, ödenen her katkı payına karşılık %25 oranında Devlet katkısı verilmesi ile vergi mükellefi olmayanlar da sisteme dâhil edilmiş ve sistemin tabana yayılması

sağlanmıştır. Bu şekilde, 2014-2016 yıllarında devam eden yüksek büyüme hızı 2016 yılının son çeyreğine kadar devam etmiştir.

01.01.2017 itibariyle çalışanların işverenleri aracılığı ile bir emeklilik planına otomatik olarak dâhil edilmesi esasına dayanan otomatik katılım sistemi (OKS) yasalaşarak hayata geçirilmiştir. Otomatik katılım ile sağlanan fon büyüklüğü ve katılımcı sayısı son üç senede sisteme önemli bir kazanım sağlamış olsa da, sistemin kuruluşunda hedeflenen yaklaşık 18 milyon çalışanın sistemde tasarrufa devam etmesi açısından, hedeflere ulaşmak ve 45 yaş altındaki tüm çalışanların emeklilik dönemine kadar sistemde tasarruf etmesini sağlamak için gelineen noktada bazı ek tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

6. BES-OKS Gelişimi

6.1. BES ve OKS'ye İlişkin Güncel Veriler

BES'te 31.12.2019 tarihi itibarıyla 6,9 milyon katılımcıya, devlet katkısı dâhil 119,1 milyar TL fon büyüklüğüne ulaşılmıştır. Otomatik katılımı ise aynı tarih itibarıyla 5,4 milyon çalışana ulaşıırken sistemde biriken 8,2 milyar TL fon tutarı ile ulusal tasarruflara katkı sağlanmıştır. Böylece, her iki sistemde toplam fon büyüklüğü 127,3 milyar TL'ye ve katılımcı sayısı 12,2 milyona ulaşmıştır.

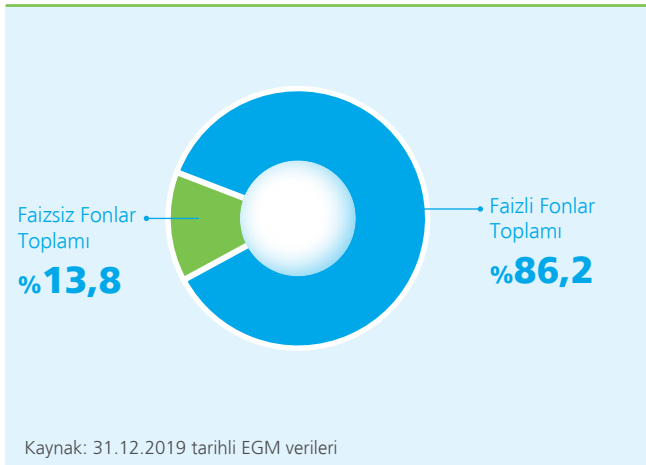
BES'te faize duyarlı katılımcıların yanı sıra diğer katılımcılara da faiz içermeyen emeklilik yatırım fonlarının sunumunda sigortacılıkta olduğu şekilde bir ayırım bulunmamaktadır. Buna göre, emeklilik planında faiz içeren fonlar bulunan bir katılımcı da planında sunulması kaydıyla faiz içermeyen emeklilik yatırım fonlarını fon dağılımında kullanabilmektedir.

BES'te faize duyarlı ürünlerin ön plana çıkması, katılımcıların Devlet katkısından faydalanmak üzere sisteme yönelmesiyle birlikte gerçekleşmiştir.

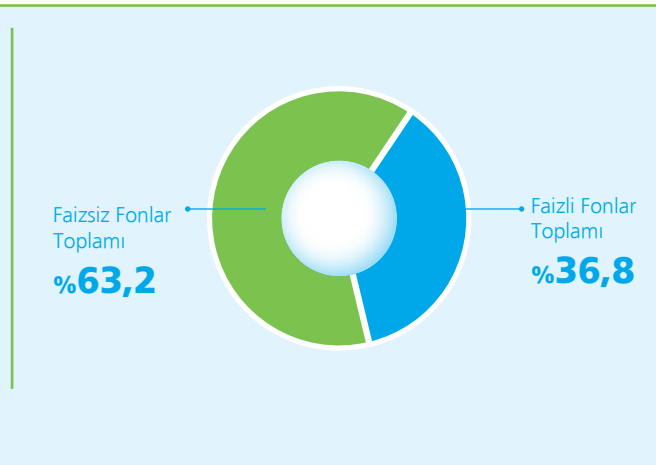
Buna göre faizsiz plan sunumuna yönelik çalışmalar önem kazanarak faizsiz finans sistemine dâhil edilen birikimlerin BES'e yönlendirilmesi sağlanmıştır.

Katılım ürünlerinin sunumu faizsiz enstrümanlara yatırım yapan emeklilik yatırım fonları ile gerçekleştirildiğinden, özel emeklilik alanında katılım sektörünün gelişiminin fon büyüklüğü üzerinden takip edilmesi doğru bir yaklaşım olacaktır.

Grafik 1: Katılım Fonlarının Ağırlığı (BES-OKS)

Grafik 2: Katılım Fonlarının Ağırlığı (OKS)

Bu kapsamda, EGM tarafından açıklanan 2019 yılsonu verilerine baktığımızda, katkı fonları da dâhil tüm otomatik katılım ve bireysel emeklilik sistemindeki emeklilik yatırım fonları arasında, unvanında "katılım" ifadesi geçen fonların ağırlığının yaklaşık %13,8 olduğu Grafik 1'de görülmektedir.

Özellikle, 01.01.2017 yılından itibaren yürürlüğe giren otomatik katılım uygulaması ile katılım emeklilik sektörü oldukça güçlü bir mevzuat desteğine kavuşmuştur. Otomatik katılımı her bir çalışana tercihine uygun olacak şekilde faiz içeren veya içermeyen emeklilik planlarının sunulması zorunluluğu getirilerek, Grafik 2'de

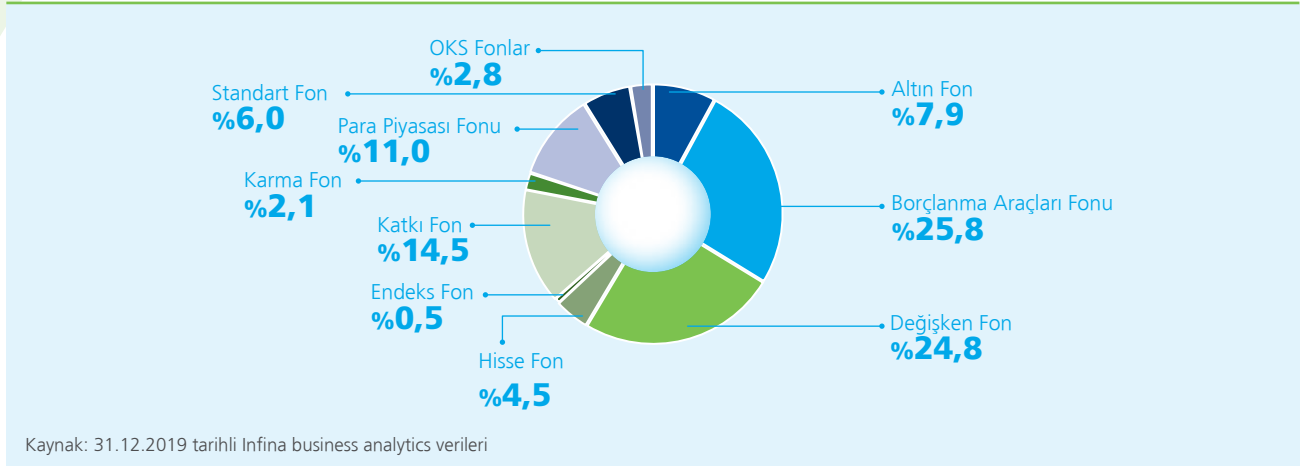
de görüleceği şekilde faiz içermeyen fonların ağırlığı %63,2 gibi oldukça çarpıcı bir seviyeye yükselmiştir.

Grafik 3'te ise katkı fonları da dâhil otomatik katılım ve bireysel emeklilik sistemindeki konvansiyonel emeklilik yatırım fonlarının fon türüne göre dağılımı gösterilmektedir.

Konvansiyonel emeklilik yatırım fonlarında da, katılım fonları gibi mevzuatın yönlendirmesiyle borçlanma araçları en yüksek paya sahiptir. Borçlanma araçları fonlarını, katılımcının

fon performansını sürekli takip etmek zorunda kalmamak için tercih ettiği değişken fonlar izlemektedir.

Grafik 3: BES-OKS Konvansiyonel Fonların Fon Türüne Göre Dağılımı

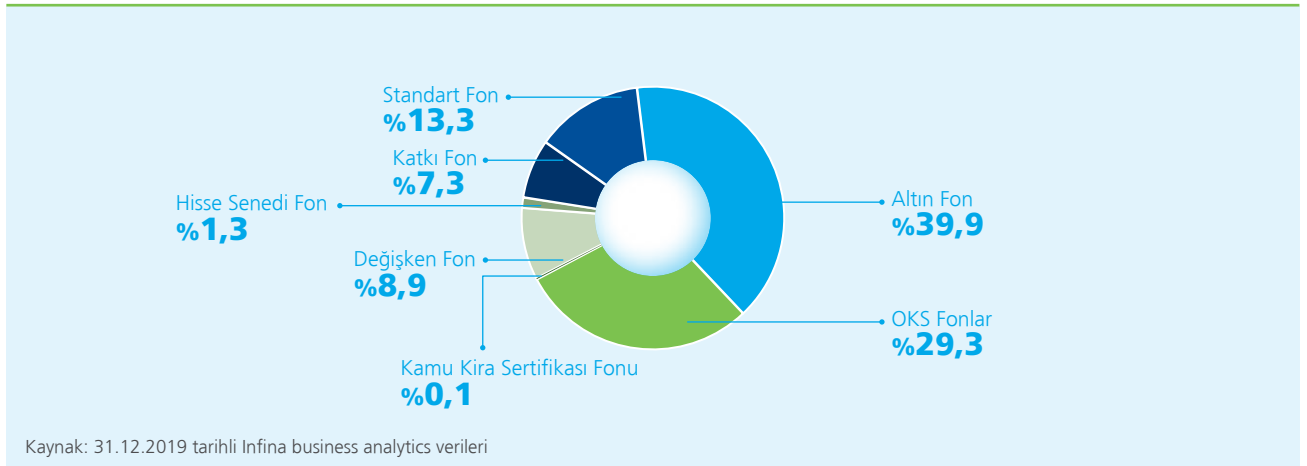

BES ve OKS'deki katılım emeklilik yatırım fonlarının; katkı fonları dâhil toplam fon dağılımı Grafik 4'te yer

almaktadır. Buna göre; katılım emeklilik yatırım fonları arasında yaklaşık %40 oranı ile altın fonlarının, %29,3 oranı

ile OKS fonlarının ve %13 oranı ile standart fonların ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Grafik 4: BES-OKS Katılım Fonlarının Fon Türüne Göre Dağılımı

Otomatik katılım uygulamasında Kanun koyucu ilk iki ay anapara koruması kuralı getirerek, çayma süresinde katılımcılarının getiri kaybına uğramalarını hedeflemiştir. Bu dönemde yatırım yapılacak "faiz içermeyen başlangıç fonlarının" içeriğinin en az %60 gibi yüksek bir

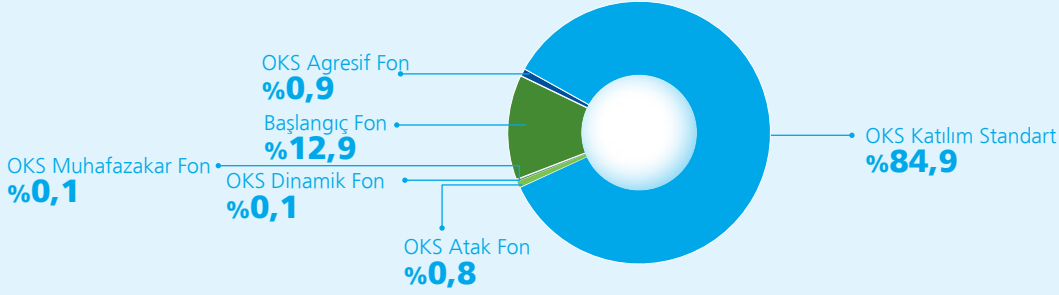
oranda katılma hesaplarına ve kira sertifikalarına yatırım yapması, kalanının ise vade sözleşmeleri ile kamu kira sertifikalarında yatırıma yönlendirilmesi düzenlenmiştir. Başlangıç fonunda kaldığı süreyi tamamlayan çalışanın herhangi bir fon tercihi yapmaması halinde otomatik olarak standart

fona yönlendirilmesi kurgulanmıştır. Mevzuattan kaynaklı bu destek ile faizsiz ürünler özellikle OKS tarafında öne çıkarak, OKS'de sunulan katılım emeklilik yatırım fonları BES'tekine göre daha büyük bir ivme kazanmıştır.

6. BES-OKS Gelişimi

Grafik 5'ten de görüleceği üzere otomatik katılımda faizsiz yatırım tercihlerinde yaklaşık %85 ile ön sırayı alan "katılım standart fonları" önemli bir büyüklüğe ulaşmıştır. Katılım standart emeklilik yatırım fonlarını ise %12,9 oranı ile başlangıç fonları takip etmektedir.

Grafik 5: OKS Katılım Fon Türlerine Göre Dağılımı

Kaynak: 31.12.2019 tarihli Inфина business analytics verileri

Her ne kadar otomatik katılım ile faize duyarlı emeklilik yatırım fonlarına artan talep, daha fazla sayı ve çeşitte katılım emeklilik yatırım fonlarının kurulmasını sağlamış olsa da konvansiyonel fonlarda olduğu kadar geniş bir ürün çeşitliliği bulunmayan faizsiz fonların gelişimi ve piyasanın derinleşmesi için Sermaye Piyasası Kurulu ve Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından katılım fonlarında ürün çeşitliliğini artıracak düzenlemeler

yapılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

- Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın farklı kupon ödeme dönemlerine sahip ve farklı vadelerde kamu kira sertifikası ihracını artırmasının,
- Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın altına ve dövizde dayalı farklı vadelerde kamu kira sertifikası ihracını artırmasının,

- Özellikle emeklilik sistemi katılımcısının uzun vadeli hedeflerine uygun durasyonu daha uzun kamu borçlanma araçlarının artmasının katılım fonlarının gelişmesinde önemli avantajlar yaratacağı düşünülmektedir.

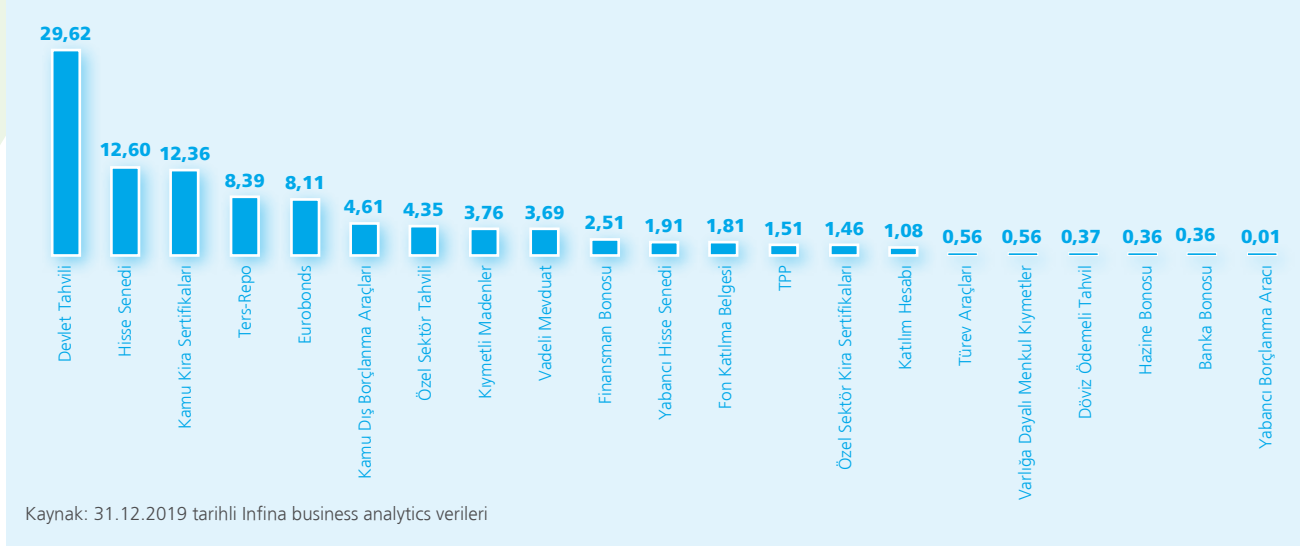
%29,6 Devlet tahvilleri

BES-OKS'de sunulan tüm emeklilik yatırım fonlarının portföy dağılımına baktığımızda, ağırlığın %29,6 ile Devlet tahvillerinde olduğu görülmektedir.

Ürün çeşitliliğinin yanı sıra BES-OKS'de sunulan tüm emeklilik yatırım fonlarının portföy dağılımına baktığımızda, ağırlığın %29,6 ile Devlet tahvillerinde olduğu görülmektedir. Grafik 6'da görüleceği üzere, Devlet tahvilini sırasıyla hisse senedi ve kamu kira sertifikaları takip etmektedir.

Grafik 6: Varlık Dağılımı (BES-OKS Konvansiyonel ve Katılım)-(%)

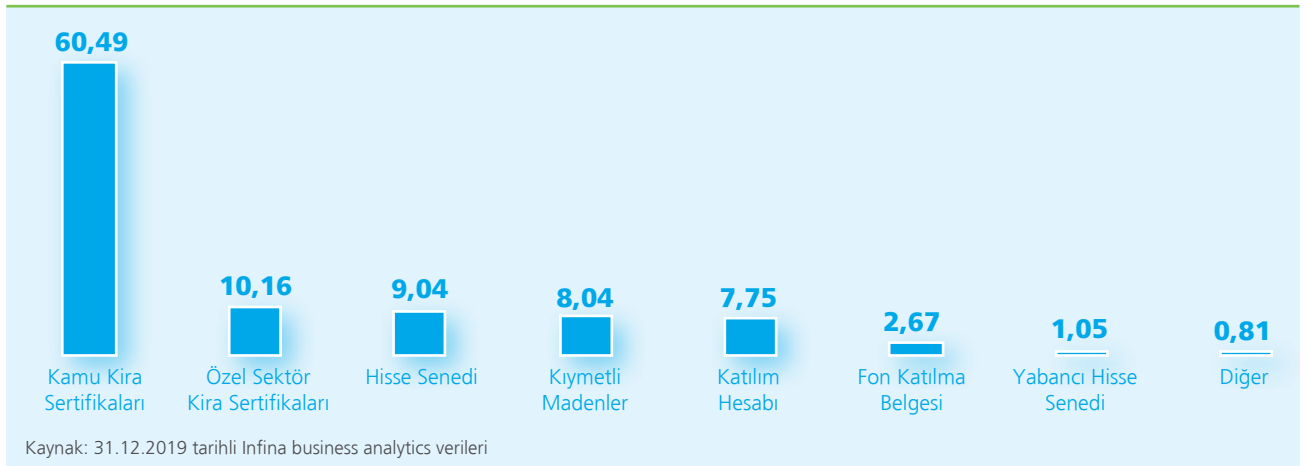

Gerek para gerekse sermaye piyasalarında faizsiz enstrüman çeşitliliğinin ve piyasa derinliğinin yeterince gelişmediği ülkemizde, konvansiyonel fonlarda görülen çeşitli portföy seçeneklerinin katılım emeklilik

yatırım fonlarında daha sınırlı olduğu görülmektedir. Grafik 7'de görüldüğü üzere, katılım emeklilik yatırım fonlarının varlık dağılımında ağırlık %60,5 ile kamu kira sertifikalarıdır. Kamu/özel sektör kira sertifikalarının

dışında hisse senedi, kıymetli madenler ve katılım hesabı benzer oranlarda katılım fonlarının varlık dağılımında yer almaktadır.

Grafik 7: Varlık Dağılımı (BES-OKS Katılım)-(%)

Özetle, otomatik katılım ile artan faizsiz emeklilik yatırım fonu büyüklüğünün, 2020 yılında Hükümetimizce yayımlanan üst politika metinlerinde yer verilen *tamamlayıcı emeklilik sisteminin kurulması* hedefi ile daha da büyümesi beklenmektedir. Gerek 11. Kalkınma Planı'nda gerekse 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda tamamlayıcı emeklilik

sisteminin kurularak, ülkemizde ikinci basamak emeklilik sisteminin sağlam bir temel ile yeniden yapılandırılacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca, söz konusu üst politika metinleri faizsiz finans alanının geliştirilmesi konusunda da önemli hedefler ortaya koymaktadır.

Bu itibarla, otomatik katılım ile büyüme ivmesini sağlamış faizsiz emeklilik yatırım fonlarının yeni kurulacak

tamamlayıcı emeklilik sistemi ile daha da gelişeceği düşünülmektedir. Tamamlayıcı emeklilik kapsamında yeni kurulacak ve büyümeye devam edecek çok çeşitli faizsiz emeklilik yatırım fonlarının piyasada ihtiyaç duyulan büyüklük ve çeşitteki faizsiz enstrüman ihracını da artırması beklenmektedir.

6. BES-OKS Gelişimi

verimli bir yıl

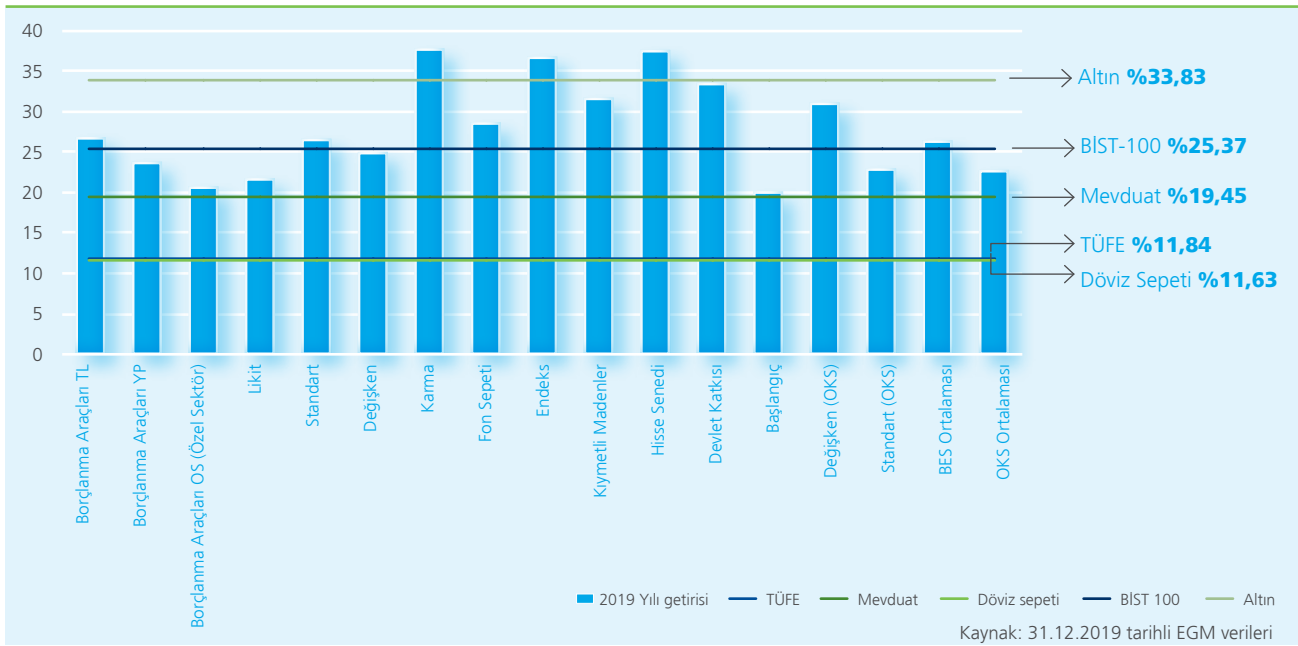
2019'da BES'te sunulan fonların ortalama yıllık getirisi, BIST-100 endeksi, TÜFE, döviz sepeti ve mevduat gibi farklı kıyas gruplarının üzerinde gerçekleşmiştir.

6.2. Katılım Emeklilik Yatırım Fonlarının Performansı

Emeklilikte refah düzeyinin korunmasını sağlayan uzun vadeli bir tasarruf ve yatırım sistemi olan BES'in, kısa vadeli enstrümanlarla karşılaştırılması katılımcılarda yanlış bir algı oluşturabilmektedir. Sistemin uzun vadeli yapısı göz önünde bulundurularak on yıllık ve beş yıllık döneme bakıldığında, emeklilik yatırım fonlarının ortalama getirisinin, TÜFE ve BIST 100 endeksinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kısa vadeli bir inceleme yapıldığında, 2019 yılı BES ve OKS'deki fon getirileri açısından oldukça verimli bir yıl olmuştur. BES'te sunulan fonların ortalama yıllık getirisi, BIST-100 endeksi, TÜFE, döviz sepeti ve mevduat gibi farklı kıyas gruplarının üzerinde gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra, birçok fon türünde altın endeksinin de üzerinde getiri elde edildiği Grafik 8'de görülmektedir. Karma fonlar, ekonomideki gelişmelere paralel olarak yönetilerek 2019 yılında katılımcısına en yüksek getiriyi sağlayan fon türü olmuştur.

Grafik 8: 2019 Yılı Getiri Karşılaştırma (Katılım-Konvansiyonel)

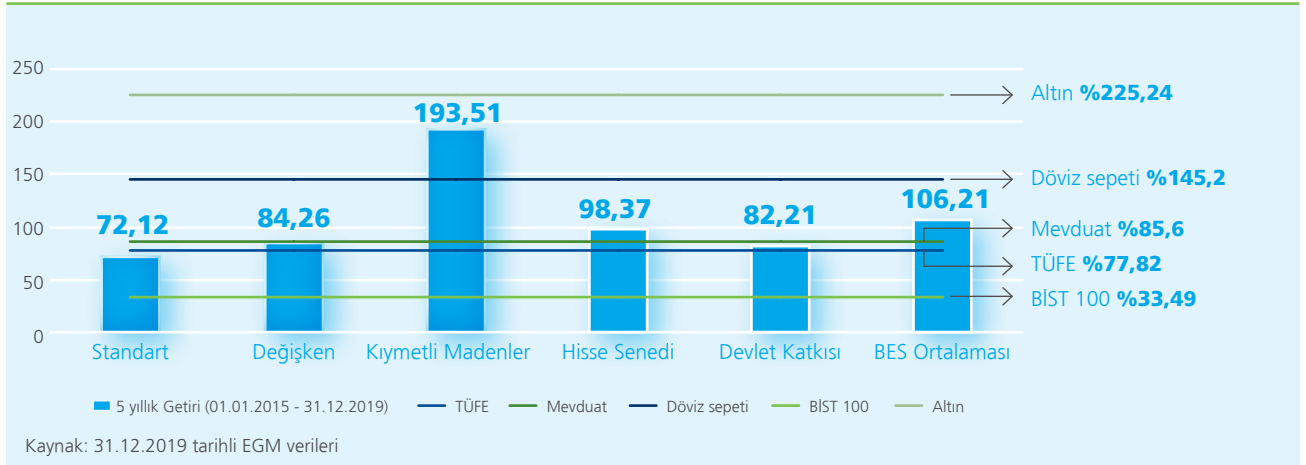
Sistemde yalnızca 3 yıllık bir geçmişe sahip olan otomatik katılımı sunulan emeklilik yatırım fonlarının 2019 yılı getiri ortalaması, TÜFE, döviz sepeti ve mevduat gibi farklı kıyas gruplarının üzerinde seyretmiştir. Otomatik katılımı sunulan değişken fonlar; portföylerindeki altın ve hisse senedi çeşitlendirmesiyle başarılı bir performans ortaya koymuştur.

Konvansiyonel fonlara göre daha kısa bir geçmişe sahip olan katılım fonlarının getirilerine baktığımızda katılım fonlarının ortalama getirisinin 2019 yılında %30 ve geçtiğimiz beş yıllık dönemde %106,2 oranıyla sistemdeki tüm fonların (konvansiyonel-katılım) ortalama getirisinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Grafik 9'dan da görüleceği üzere, beş yıllık dönemde katılım fonları arasında en yüksek getiriyi %193,5 ile kıymetli maden fonları sağlamıştır.

Grafik 9: Beş Yıllık Getiri Karşılaştırma (Katılım Fonları)

6. BES-OKS Gelişimi

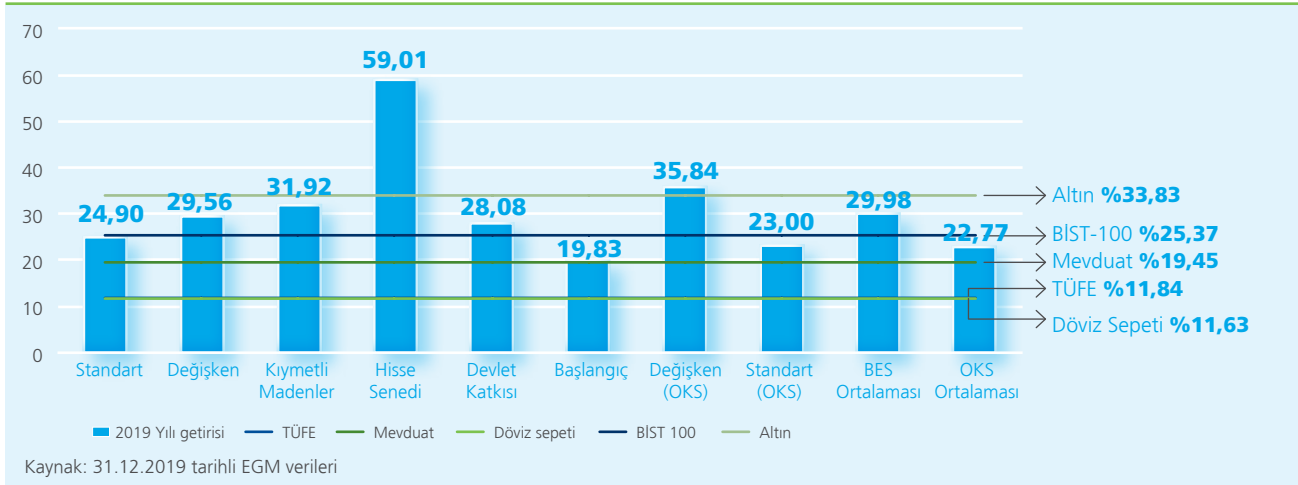

Grafik 10'da 2019 yılında katılım fonlarının karşılaştırmalı getirileri sunulmuştur. Buna göre %59 ile hisse senedi, %35,8 ile OKS'de sunulan değişken fonlar ve %31,9

ile kıymetli maden fonları en yüksek getiriyi sağlayan ilk üç emeklilik yatırım fonudur. Gönüllü bireysel emeklilik sisteminde sunulan katılım fonlarının ortalama getirisi %30 ve OKS'de

sunulan katılım emeklilik yatırım fonlarının ortalama getirisi ise %22,7 seviyesine ulaşarak, TÜFE, Döviz sepeti ve mevduattan daha yüksek olmuştur.

Grafik 10: 2019 Yılı Getiri Karşılaştırma (Katılım Fonları)

www.tsb.org.tr